

új jelszó, egy új cím elcsábítja, hogy újra próbálkozzék, újra küzdödjék, és végül megint csak oda jusson, hogy nem tehetünk semmit. Ezúttal Mihelics az imitativ módszert tartja a német nyelvtanítás megmentőjének. Az új módszert állítólag Klinghardt fedezte fel. Csak nem rég hirdette egy magyar kollegánk, hogy a bécsi *Fetter* a feltalálója. Pedig a mit Klinghart, Fetter, és előttük sokan fel akartak fedezni, az mind megvan Herbart és követőinek módszertani műveiben, és talán legjobban ott, a hol legkevésbé olvassák, a magyar gymnasiumi tantervben, mely ellen Mihelics panaszaival most kikel.

Mihelics újra csalódni fog, ha az imitativ módszertől várja azt, a mit eddigi tapasztalatai lehetetlennek bizonyítottak. Meg fog győződni, hogy nincs módszer, melylyel heti három órában 40—50 tanulót hat év alatt megtaníthassunk beszélni, még ha az egész időt is rá fordítjuk és a más fontosabb célokat és az iskolához méltóbb feladatokat teljesen félrevetjük. Legkevésbé valószínű ép az ő esetében a cél elérése. Demosthenes beszédeinek fejtegetése nem vezet gyakorlati ügyességre. Ebből sokat lehet tanulni, de a német társalgás vajmi csekély hasznot húz belőle. Csak hirdesse Mihelics tovább is, hogy a feladat lehetetlen. Ezzel a magyar szolgálatot tesz a magyar középiskola ügyének.

BARTOS FÜLÖP.

VEGYESEK.

— **Készüljünk a kongresszusra.** A II. országos és egyetemes tanügyi kongresszus rendező bizottságának elnöki bizottsága szeptember hó 24-én délután 5 órakor az országos közoktatási tanács helyiségében dr. *Heinrich Gusztáv* elnöklete alatt látogatott ülést tartott. Jelen voltak a tisztikarból: *Hofer Károly*, *Névy László* alelnökök, *Nagy László* főtitkár, dr. *Beke Manó*, dr. *Kovács János* titkárok, dr. *Szigetvári Iván* szerkesztő, *Mauritz Rezső* pénztáros, dr. *Gyulay Béla* ellenőr és alulírt jegyző. Azonkívül: dr. *Alexander Bernát*, dr. *Berzeviczy Albert*, dr. *Berger János*, *Budinszky Károly*, dr. *Csengeri János*, dr. *Csiky Kálmán*, dr. *Encz Géza*, *Ember Károly*, dr. *Erődy Béla*, *György Aladár*, *Halász Gyula*, *Harrach József*, dr. *Hóman Ottó*, *Joannovics György*, dr. *Kármán Mór*, *Kapi Rezső*, *Léderer Ábris*, *Mihalovics Ödön*, özv. *Nendtvichné*, *Pavlicsek Sándor*, *Péterfy Sándor*, *Radó Vilmos*, *Roboz József*, *Rosenberg Augusta*, dr. *Rupp Kornél*, *Scherer István*, *Schön József*, *Tóth József*, *Vámosy Mihály*, *Waldapfel János* és dr. *Weszely Ödön*.

Dr. Heinrich G. elnök, meleg szavakkal üdvözli a szép számban megjelent tagokat és az ülést megnyitja. Utána *Nagy László* főtitkár vette át a szót, hogy a tisztikar eddigi működéséről számot adjon. Jelentette, hogy eddig megszerkesztettük és kiadtuk az «Értesítő» két számát. Kértünk a vall. és közokt. minisztertől 4000 frt államsegélyt, a fővárostól 5000 frtot. Kértünk a kereskedelmi minisztertől a vall. és közokt. miniszter útján postai bélyeg- és mellékleti díjmentességet. (A mellékleti díjak elengedését megkaptuk.) Kértünk 500 frt árú bélyegdíj felének elengedését a vall. és közokt. miniszter útján. Kértük a főpostától a hirlapbélyegengedélyt. (Mégkaptuk.) Kértük egy köriratban a városi és megyei hatóságok támogatását. Megállapítottuk az összes-ülések és a szakosztályi ülések előkészítésének tervezetét, mely az «Értesítő» 2. számában már megjelent. Az előadandó tételek benyújtására két ízben is felszólítottuk az összes országos tanügyi egyesületeket, a vidéki egyesületeket, a rendező bizottság tagjait és az összes iskolákat. Ez a felhívás 1400 példányban ment szét. Értesítettük a rendező bizottsági tagokat megválasztásukról és felszólítottuk őket, hogy jelentkezzenek a szakosztályokba. Legközelebb felhívást fogunk intézni a felekezeti hatóságokhoz, hogy támogassák ügyünket. A megyék és városok törvényhatóságaihoz intézett felhívásunk és kérelmünk, hogy törekvéseinket elősegítsék, már szétküldetett.

Az ülés köszönetet mond a kultusz- és kereskedelmi minisztereknek az eddig nyújtott kedvezményekért és elismerését fejezi ki a tisztikar, főleg *Nagy László* munkásságáért.

Mauritz Rezső pénztáros, jelentette, hogy f. é. szept. 24-ig 182 tag jelentkezett. Bevétel volt 962 frt, kiadás 196·77 frt, vagyon: 765·23 frt. Ebből 700 frt a Pesti keresk. bankban kamatozik. Az ülés a pénztárnoknak is köszönetet szavazott és jelentését helyeslőleg tudomásul vette.

Ezután szóba jött az iroda fölállítása. Az ülés felhatalmazta az elnökséget, hogy ha ingyenes helyiség nem akad, béreljen ki alkalmas helyen a célnak megfelelő szobát.

Elnök felhívta az ülést az egyes szakosztályok megalakítására. Az alakulás most — természetesen — csak ideiglenes, a végleges megalakulás a kongresszus dolga. Némi vita után elhatározták, hogy az elnökség készítsen e tárgyban javaslatot, s terjessze azt a legközelebbi elnöki ülés elé.

Most következett az ülés legérdekesebb része. *Dr. Beke Manó*

első titkár, lelkes beszéd kíséretében előterjesztette a kongresszus teteleit. A tétélek megválasztásában az a főelv vezérelte, hogy a kitűzött kérdések a nagy közönséget is érdekeljék s így *általános érdekek* legyenek. A kongresszust 5—6 napra tervezi. Délelőtt folynának az összes-ülések, míg délután a szakosztályok tanácskoznának.

Az első nap tárgyai volnának: a megnyitó, az üdvözlések és egy nagyjelentőségű tétel megbeszélése: *Az egységes nemzeti közoktatás szervezete*. A mennyiben ez a tétel az első napon nem volna letárgyalható: a második nap tárgysorozatába is felveendő. Ezen kívül a 2-ik nap tetele a következő: *«Az erkölcsi és hazafias nevelés az iskolában»*. A 3-ik nap tetelei: 1. *Az iskolai adminisztráció kérdése* és 2. *A tanárság és tanítótság társadalmi állásának ügye*. A 4-ik nap tetelei: 1. *A leányok oktatásának reformja* és 2. *A közoktatás kiterjesztése a nép minden rétegére*. Az 5. naptetelei: 1. *Az emberbaráti intézetek ügye* és 2. *A kongresszus maradandó emlékei*. (Tanítóház, a magyarországi tanítóegyletek szövetsége.)

Az előterjesztés után az Elnök mindenképp előtt az ülés nevében köszönetet mondott az előadónak szép munkálataért, azután vita alá bocsátotta a tervezetet.

Péterfy Sándor azt hiszi, hogy első hallásra nem lehet ilyen dologban végleges határozatot hozni. Hozzuk a teteleket nyilvánosságra. Hadd szóljanak mentől többen a dologhoz. Úgy veszi észre, hogy a kongresszus iránti lelkesedés sem nagy. Eddig még nagyon kevesen jelentkeztek, azért szükséges a lapokban e részben mozgalmat indítani. *Dr. Szigetvári Iván* a kongresszus első tételével nincsen megelégedve. Azt hiszi, a kongresszus egyik főfeladata, hogy az iskolák államosítása mellett foglaljon állást. Hálátlanok lennénk az ősök iránt, ha nem szólanánk mellette. Hisz az első kongresszus is bátran emelte fel szavát ez ügyben. Első tételnek a következőt ajánlja: *«A közoktatás államosítása Magyarországon»*. *György Aladár* kifejti, hogy az előtte szóló kívánságának eleget tett Beke előadó, mert az általa kijelölt tétélekben benne van a Szigetvárié is, csak más szavakkal. Ami a többi teteleket illeti, azokat jól megválasztottaknak tartja. A házi nevelés kérdését azonban nem hallotta fölemlíteni. Ezt mint altételt ajánlja. *Dr. Alexander Bernát* szerint szükséges, hogy mielőtt a részletekbe mennénk, alkossunk előbb magunknak általános képet a kongresszusról.

Azt hiszi, hogy Beke tervezete nagyon sokat ölelt föl. Javasolja, hogy csak az 1-ső, 3-ik és 5-ik napon legyen összes-ülés, a többi napon a szakosztályok tanácskozhatnak. Az összes-ülésekre csak 3 tételt tüzzünk ki. A többi kérdést utasítsuk a szakosztályokhoz. Egy-egy tétel előadása csak félóráig tartson, a többi idő jusson a hozzászólóknak. Öt percnél tovább senki sem szólhat a tételekhez, úgy hogy az egész ülés legfeljebb három óra hosszat tartson. Ekkor nem fárad ki a hallgatóság s az ülés méltóságát fenntarthatjuk. A maga részéről a következő 3 tételt ajánlja az összes-ülésekre: 1. A magyar nemzeti közoktatás egységes rendszerének szervezése. 2. Állam és iskola. 3. Az erkölcsi nevelés.

Dr. Kármán Mór osztja Alexander nézetét. Azután azt vizsgálja, vajjon alkalmasak-e Beke tételei? A maga részéről azt kívánja, hogy elsőben is a kérdések *keretét* határozzuk meg. A kongresszus munkásságára vonatkozólag abban a véleményben van, hogy nem elég csak előadókról gondoskodni, hanem az előadók munkálatát tanulmány alakjában közkézre is kell adni. Csak így szólhatnak a tárgyhöz haszonnal, mert lesz alkalom és mód az előkészületre. *Dr. Gyulai Béla* az összes-ülések tárgyait harmóniába szeretné hozni a szakosztályok tételeivel. Kívánja, hogy az összes-ülés a szakosztályoknak mintegy utasítást adjon.

Dr. Berzeviczy Albert osztja azt a fölfogást, hogy az összes-ülések tárgyköre nagyon szétterjed s így a szakosztályok működése iránt a figyelem lankadna. Az összes-ülések csak olyan tételekkel foglalkozzanak, a melyek alkalmasak arra, hogy az összes tanítókat és tanárokat érdekeljék. A többi, bármily jelentős tételt a szakosztályok körébe kell juttatnunk. E végből szükséges a tárgysorozatot revízió alá venni. *Névy László* gyakorlati szempontból szól a kérdéshez. A vidékiek tényleg a kiállításért jönnek fel. Szerinte a kongresszus sikerére döntőleg hat, hogy a kongresszus ne tartson sokáig és lehetőleg csak délelőtt. *Beke*, előadó, élt a zárószó jogával. Örömének adott kifejezést a felett, hogy a tételek ellen senkinek sem volt kifogása. Többen a tételek egy részét a szakosztályokhoz kívánják utasítani. Ez ellen nincs kifogása és a tételek revíziójához szintén hozzájárul.

Erre Elnök az ülés határozataként kimondja, hogy három összes-ülés lesz, t. i. az első, a harmadik és az ötödik napon. A 8 tétel revízió alá kerül. Ezt a munkát egy bizottság végzi, mely előadókról is gondoskodik. A bizottság tagjaiul kiküldettek:

dr. Berzeviczy Albert, dr. Heinrich Gusztáv, dr. Beke Manó dr. Alexander Bernát, dr. Gyulai Béla, György Aladár, Nagy László és Péterfy Sándor.

Mauritz Rezső pénztáros előadja, hogy a kongresszus tagjaiul egyesületek is jelentkeztek. Némelyek abban a hitben, hogy a küldött két forint fejében aztán tagjaik ingyenes ellátásra és egyéb kedvezményekre is számíthatnak. A kongresszuson csak *egyének* vehetnek részt és minden egyes tagnak két forintnyi tagsági díjat kell fizetni. Kéri az elnökséget, hogy ezt az illetékekkel még idejében tudassa.

Péterfy Sándor szeretné, ha a tagok jelentkezése ügyében egy kis mozgalmat indítana meg az Elnökség, mert ha pl. április 28-ig kevesen jelentkeznének, azután meg egyszerre vagy 8000-en: ugyan meggyűlne a rendezőség baja. A jelentkezők számával is tisztában kell lennünk, különben nem lehet költségvetést készíteni. Enélkül pedig nem boldogulunk. Javasolja, hogy a jelentkezésre tüzzünk ki határidőt. *György A.* azt hiszi, hogy májusig mindenki jelentkezhetik. Elnök közvetítő indítványt tesz, melyet az ülés határozattá emel. E szerint a lapokban felszólíttatnak az óvók, tanítók, tanárok, szóval a tanügy emberei, hogy a kongresszus tagjaiul — saját érdekekben — mielőbb jelentkezzenek. Ezzel az ülés emelkedett hangulatban véget ért.

BÖNGÉRFI JÁNOS,
az ülés jegyzője.

— **A II. országos és egyetemes tanügyi kongresszus összes ülésének tételei.** — *Dr. Beke Manó* előadó, előterjesztése a rendező bizottság elnöki választmányának szept. 24-diki ülésén.

I. és II. nap. 1. A nemzeti köznevelés szervezetének egységes reformja.

E tárgy keretén belül foglalkozni kell különösen a következő kérdésekkel:

a) A népoktatási törvény revíziójának alapelvei; a felsőbb népiskolák és ismétlőiskolák ügye.

b) A középiskolai törvény revíziójának alapelvei.

c) A polgári iskola kérdése.

d) A szakoktatás tervszerű rendezése, a szakiskolák és a köznevelő intézetek kapcsolata és a szakiskolák egységes pædagogia ellátásának ügye.

e) Az egyetemi törvény alapelvei. A felsőbb oktatási intéze-

tek kapcsolata; új egyetem és műegyetem felállítása. Az egyetemek nagyobb nyilvánossága.

f) Az állam viszonya az iskolákhoz. Az állami befolyás emelésének biztosítására szolgáló intézkedések.

A felsorolt kérdések nem megannyi külön tétel, csak mintegy vázát képeznék az első tételnek, amely azonban az előadókra nézve nem kötelező, sőt nem is szükséges, hogy egy előadó mind-egyikre kiterjeszkedjék; mindenik előadó más oldalról tárgyalhatja a kérdést.

2. Az erkölcsi és hazafias nevelés az iskolában, különös tekintettel az iskolai élet szervezésére.

E kérdés keretén belül tárgyalandó volna:

a) A vallásoktatás ügye.

b) A hazafias nevelés ügye.

c) Az irodalmi és történeti tanítás ethikai és hazafias szempontból.

d) Az internátusok, nemzeti ünnepek, kirándulások, játékok stb. ebből a szempontból.

III. nap. 1. Az iskolai adminisztrációkérdése, különös tekintettel az állam, egyház és községek hatáskörére.

E kérdés tárgyalásánál bele kellene vonni a következőket:

a) Az iskolák egységes felügyelete. A tanfelügyelői és főigazgatói intézmény kapcsolatba hozása.

b) Az iskolaszék és egyházi hatóságoknak viszonya az iskolához.

c) A szakszerű felügyelet kérdése.

d) A vallásminisztérium elválasztása a közoktatástól.

e) Az iskolaügy haladásának biztosítására szolgáló intézkedések. (Közokt. tanács, sajtó stb.)

f) Az iskolai statisztika állandósítása.

2. A tanárság és tanítótság társadalmi állásának ügye.

Itt csak futólag érintendő a szakosztályokban úgyszintén tárgyalandó egységes tanár- és tanítóképzés és továbbképzés főbb elvei azonkívül a tanárok és tanítók egységes szolgálati és fizetési szabályzatának alapelvei és a tanárság és tanítótság társadalmi állásának emelésére és biztosítására szolgáló intézkedések.

IV. nap. 1. A leányok oktatásának reformja, különös tekintettel a szociális követelményekre.

Ezzel kapcsolatba hozandó:

a) A leányok oktatása, mint kiváló szociális kérdés.

b) A minősítvényi törvény megfelelő átalakításának elvei.

c) A leányok középfokú oktatásának új alapra helyezése.

d) Az egyetem megnyitása leányoknak.

2. A közoktatás kiterjesztése a társadalom minden rétegére.

a) A szabad liceum intézményének elterjesztése.

b) Munkások oktatása.

c) Az iskola szerepe a szocializmus beteges kinövéseinek megakadályozásában.

d) Népkönyvtárak és népházak.

V. nap. 1. A közjótékonyság országos szabályozása (Comission des bienfaisances) különös tekintettel az emberbaráti intézetekre.

2. A kongresszus maradandó emlékei.

a) A magyar tanítók háza.

b) A magyar tanítók szövetsége még az által is külsőleg kifejezést nyerne, hogy az egyszerű tanító elnevezés (népiskola, középiskolai, egyetemi tanító stb.) használtassék.

3. A szakosztályok határozatainak bejelentése.

— A millenniumi II. országos és egyetemes tanügyi kongresszus rendező bizottsága megalakult és a következő szakosztályokat állapította meg: I. *Nevelés-tudomány.* Iskolai nevelés- és oktatástan. Családi nevelés. Társadalmi nevelés. Testi nevelés és iskolai közegészség. Kézimunka-oktatás. II. *Népoktatás.* Kisdédnevelés. Népiskola. Polgári és felső népiskola. Tanítóképzés. III. *Középiskolák.* IV. *Főiskolák.* Egyetemek. Jogakadémiák. Theologiai intézetek. V. *Szakiskolák.* Kereskedelmi iskolák. Ipariskolák. Gazdasági, erdészeti és bányászati iskolák. VI. *Művészeti iskolák.* Rajzoktatás. Zenei oktatás. Szini iskolák. VII. *Emberbaráti intézetek.* Siketnémák oktatása. Vakok intézetei. Szeretet- és árvaházak s egyéb emberbaráti intézetek. VIII. *Nőnevelés.* IX. *Iskolai felügyelet.* — A rendező bizottság tagjai is megválasztattak és felszólítást kaptak, nyilatkozzanak az iránt, hogy a rendező bizottság mely szakosztályaiban kívánnak működni. — A rendező bizottság czime: József-körút 85.

† Veres Pálné, az orsz. nőképző egyesület elnöke, a központi orsz. Fröbel-nőegylet dísztagja áldásos életének 80-ik évében Vác-Hartyánban f. é. szept. 28-án elhunyt. Bizonyára sokak részvéte kíséri sirjába a példás életű urnót, ki minden gondját az általa felkarolt ügynek szentelte. Áldott legyen emlékezete!